

דגם תשובות לשאלון עברית לבתי ספר דרוזיים, קיץ, תשפ"ב, מס' 015381

לפניך דגם תשובות למבחן בעברית, הכולל הבנת הנקרא, הבנת הנשמע והבעה, לשון, תנ"ך ושירה. התשובות המפורטות כאן בתנ"ך ובשירה הן הצעה בלבד, והנבחן רשאי להשיב על השאלות בדרכו שלו. בכל מקרה יש לוודא שהתשובות מבוססות על הטקסט. בשאלות שמצוין בהן במפורש וכן בשאלות 14-15 בלשון יש להקיש במחשב את מספר הפריטים הנכונים. **שים לב:** שאלה 16 בלשון נבדקת באחוזים.

פרק ראשון – הבנת הנקרא, הבנת הנשמע והבעה (67 נקודות)

שים לב: קטע השמע מובא כאן, אך התשובות על השאלות של קטע השמע מובאות לאחר חלק הבנת הנקרא.

קטע השמע:

מאזינים יקרים, שלום.

בתוכניתנו היום אנחנו מארחים את מר דניאל מישורי, רוכב אופניים תושב תל אביב.

שלום לך דניאל. ספר לנו בבקשה על חוויית הרכיבה שלך. תאר לנו את האוויר הצח ואת השדות הירוקים שבהם אתה רוכב.

אוויר צח ושדות ירוקים? ציירת תמונה מאוד יפה, אבל אני לא גר בשווייץ, אני גר בתל אביב ורוכב על אופניים יום-יום לעבודה ובחזרה בתוך העיר.

השתגעת? לרכוב על אופניים בתוך העיר? אין לך מכונית?

לא, אין לי מכונית כי מכרתי אותה. לא השתגעת. ההפך – בעבר הייתי נוסע כל בוקר במכונית, נתקע בפקקים, מתעצבן על הנהגים החצופים שעוקפים ונדחפים ומגיע לעבודה עצבני ומותש. אז פשוט מכרתי את המכונית וקניתי אופניים.

למה דווקא אופניים?

כי כשרוכבים על אופניים, אין פקקים. אני יכול לעצור מדי פעם באמצע הדרך, אני לא צריך לחפש מקום חניה, ואסור לשכוח שאופניים ידידותיים לסביבה, הם לא מזהמים את האוויר וגם תורמים לכושר. אנשים משלמים הרבה כסף למכון כושר. הם מגיעים לשם במכונית כדי לרכוב על אופניים! רכיבה על אופניים בריאה יותר גם מבחינה נפשית – היא חוסכת עצבים ולחץ שהם תוצאה של עמידה ממושכת בפקקים או תוצאה של חיפוש מקום חניה.

ואיך אתה מתמודד עם המכוניות ונהגי המכוניות?

מכוניות הן בעיה לא רק לרוכבי אופניים. הן פולטות עשן מחניק ורעיל, עושות הרבה רעש, תופסות מקום, והכי גרוע – מכוניות מסוכנות לנהגים, להולכי הרגל ולרוכבי האופניים. אני משתדל לרכוב בשבילים צדדיים ושקטים או בשבילים מיוחדים לאופניים שמופרדים מתנועת כלי רכב, כדי שהאופניים יהיו כלי רכב בטוח. הסכנה היחידה היא אם חלילה מתנגשים בעץ. ושלא לדבר על ההיבט הכלכלי.

הבנתי את היתרון לגוף ולנפש. אתה יכול להסביר לנו את ההיבט הכלכלי?

ההוצאה הממוצעת של רוכב אופניים בחודש היא עשרה שקלים. אחרי ההוצאה הראשונית של קניית האופניים מה עוד נשאר? למלא אוויר? זה חינם. אין ביקור במוסך, אין תשלום אגרות לטסט, לביטוח רכב או תשלומים דומים אחרים. אם יש תקלות קטנות, אני בדרך כלל מתקן אותן בעצמי.

האם אתה ממליץ לתושבי תל אביב שעובדים בתוך העיר למכור את המכונית ולקנות אופניים?

לא. לא חייבים למכור את המכונית, אפשר לנצל את הרכב לנסיעות משפחתיות, למשל לטיולים. אני אומר לתושבי תל אביב: נסו לרכוב על אופניים למשך שבוע אחד, תמיד תוכלו לוותר על האופניים ולחזור להתעצבן בתוך המכונית בפקקים בדרך לעבודה.

תודה רבה למר דניאל מישורי על דבריו.

מאזינים יקרים, זמננו תם, נשתמע בתוכנית הבאה.

חלק א – הבנת הנקרא (36 נקודות)

על הנבחן לענות על שש מן השאלות 1-8.

1. על הנבחן להשיב, על פי פסקה ב, מהו ההסבר שהכותב מציג לביסוס דבריו נגד התפיסה הרואה בהרחבת כבישים פתרון לבעיית העומס. (100%)
הכבישים המורחבים יביאו להפחתה בעומס בשנים הראשונות לאחר ההרחבה, אולם בטווח הארוך עומס התנועה יחזור להיות כפי שהיה לפני הרחבת הכבישים.
2. בשאלה זו יש למנות את הפריטים הנכונים 0-2, ולהקיש במחשב מספר זה.
א. – ההשפעה של הרחבת הכבישים
ב. – כדי להצדיק את עמדתו בנוגע להרחבת כבישים.
3. על הנבחן להשיב מהו, לדעת כותב המאמר, הפתרון לבעיית עומס התנועה בכבישי ישראל. (100%)
הוספת אמצעי תחבורה חלופיים [כדי שאנשים יוכלו להגיע במהירות ובנוחות ליעדם].
4. על הנבחן להעתיק מן המאמר משפט המציין כי התוכנית עשויה להצליח בטווח הקצר. (100%)
בשנים הראשונות שלאחר ההרחבה יפחת עומס התנועה בכבישים המורחבים.
5. בשאלה זו יש למנות את הפריטים הנכונים 0-4, ולהקיש במחשב מספר זה. (בשאלה זו מונים גם את התשובות שלא מקיפים).
– פצועים
– עצמות
6. א. על הנבחן להשיב מהו הפתרון שכותב מאמר ב מציע לבעיה של עומס התנועה בכבישי ישראל. (100%)
הפתרון של כותב מאמר ב לבעיה של עומס התנועה בכבישי ישראל הוא שימוש בתחבורה ציבורית שיש לה נתיב נסיעה משלה.
ב. על הנבחן להסביר ולפרט מדוע יהיה קשה ליישם את הפתרון המוצע. (100%)
אין בעל תפקיד שיכול להחליט להפקיע חצי מן הרחובות בעיר לטובת תחבורה ציבורית, מפני שאדם כזה צריך להיות אמיץ: החלטה כזאת תקומם נהגים רבים של מכוניות פרטיות מפני שהיא תגרום לצמצום מספר הכבישים ורוחב הכבישים שבהם מכוניות פרטיות יכולות לנסוע.
7. בשאלה זו יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
– מקור הבעיה
8. בשאלה זו יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
– מציאת חלופות לנסיעה במכונית הפרטית היא הפתרון לבעיית העומס בכבישי ישראל.

חלק ב – הבנת הנשמע (15 נקודות)

תשובות לשאלות על קטע השמע:

על הנבחן לענות על שלוש משאלות 9-12.

9. בשאלה זו יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
– בשל הנוחות שברכיבה על אופניים.
10. בשאלה זו יש להקיש 1 לתשובה נכונה או 0 לתשובה שגויה.
– אופניים אינם פולטים עשן וגזים רעילים.
11. בשאלה זו יש למנות את הפריטים הנכונים 0-2, ולהקיש במחשב מספר זה.
– כדאי לנסות לתקופה קצרה לרכוב על אופניים לעבודה.
– כדאי להשתמש במכונית לנסיעות משפחתיות.
12. שים לב: שאלה זו מוערכת באחוזים.
על הנבחן להשיב מדוע, לדברי דניאל, רכיבה על אופניים עדיפה על נסיעה במכונית מבחינה כלכלית. (100%)
קניית אופניים היא זולה הרבה יותר, ולאחר ההוצאה הראשונית של קניית האופניים, כמעט אין הוצאות אחרות על אחזקת האופניים.

חלק ג – הבעה (16 נקודות)

13. על הנבחן לכתוב חיבור על אחד מן הנושאים 1-2. את החיבורים של הנבחנים יש להעריך על פי טבלת התבחנים שלהלן.

54%-0%	69%-55%	84%-70%	100%-85%	חלוקת נק'	תבחנים להערכה	
אין עמדה / העמדה אינה ברורה			הצגת עמדה ברורה בנושא	1.5 נקודות	עמדה	א. תוכן ומבנה 50% (8 נקודות)
הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או נימוקים שאינם קשורים לטענות – אין ביסוס / ביסוס חלקי / לא רלוונטי			הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים הקשורים לטענה, ביסוס באמצעות דוגמאות, הסברים, ציטוטים	2.5 נקודות	הנמקה וביסוס	
לכידות רעיונית קלושה ביותר / אין לכידות, אין קישוריות או הקישוריות לקויה / אינה מתאימה			לכידות רעיונית מיטבית בחיבור כולו במגוון אמצעים: קשרים נכונים, חזרות לקסיקליות, אזכורים וכדומה.	2.5 נקודות	קישוריות ולכידות	
אין פתיח או יש פתיח עמום / מבולבל, אין הצגה ברורה וחד-משמעית של הבעיה / הקונפליקט			פתיח המסביר היטב את הטענה. סגיר ובו מסקנה או המלצה	1.5 נקודות	פתיח וסגיר	
100%					סה"כ	
משלב לשון נמוך			משלב לשון בינוני-גבוה	2 נקודות	משלב לשון	ב. מבע 25% (4 נקודות)
אוצר מילים וצירופים דל			אוצר מילים וצירופים מגוון	2 נקודות	אוצר מילים	
100%					סה"כ	
משפטים שאינם תקינים: שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע, שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם			משפטים שהתחביר בהם תקין: שימוש תקין במילות יחס וביידוע, שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם	שתי נקודות	תקינות תחבירית ולשונית	ג. תקינות 25% (4 נקודות)
אין הקפדה על מוסכמות כתיבה.			חלוקה נכונה לפסקאות	נקודה אחת	היצג	
ריבוי שגיאות כתיב ופיסוק				נקודה אחת	כתיב ופיסוק	
100%					סה"כ	

פרק שני – דקדוק (13 נקודות)

על הנבחן לענות על שאלה 14 א על שאלה 15 א על שני סעיפים בלבד משאלה 16. בפרק זה יש למנות את הפריטים הנכונים לכל שאלה, ולהקיש במחשב את סך כל הפריטים הנכונים שענה הנבחן. שים לב: שאלה 16 נבדקת באחוזים.

חלק א – הפועל ושם העצם

שאלה 14 – מספר הפריטים הנכונים – 6.

- א. (1) השורש: ס-ד-ר
(2) לסדר
ב. (1) השורש: ק-ו-ם
(2) הקמה
ג. (1) השורש: מ-צ-א
(2) יימצא

חלק ב – תקינות

שאלה 15 – מספר הפריטים הנכונים – 8.

סעיפים א+ב.

- (1) מעיר
נימוק: זו הצורה של בינוני יחיד, בבניין הפעיל, בגזרת ע"ו.
(2) צבע
נימוק: זו הצורה התקנית של המילה (משקל המילה הוא קָטַל, משקל בעלי מקצוע).
(3) סוּמְקַת
נימוק: זו הצורה של בינוני נקבה, בבניין פעל, בגזרת השלמים, בהגייה שאינה מושפעת מגרוניות.
(4) שניים
נימוק: ימים בחודש מונים באמצעות צורת הזכר.
(5) חמש
נימוק: המין של המילה "שנה" הוא נקבה.
(6) מכבסה
נימוק: זו הצורה התקנית של המילה, ומשקלה מְקַטְלָה (משקל מקומות).

חלק ג – תחביר

על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ד.

שאלה 16 – שים לב: שאלה זו נבדקת באחוזים.

- א. (1) מורכב (100%)
(2) על הנבחן להשלים משפט על פי המשפט המקורי הנתון. (100%)
אם יהיו בערים חלופות תחבורה יעילות, האוכלוסייה בהן תיהנה מאיכות חיים גבוהה.
ב. על הנבחן לחבר את שלושת המשפטים הנתונים למשפט אחד באמצעות מילות קישור מתאימות. (100%)
העומס בכבישים, בעיקר בשעות הבוקר, הולך וגדל, מפני שיותר ויותר אנשים מעדיפים להגיע למקומות העבודה במכונית פרטית, לכן משרד התחבורה מקדם תוכנית להקמת נתיבים מהירים ברחבי הארץ.
ג. (1) פשוט (100%)
(2) על הנבחן להשלים משפט על פי המשפט המקורי הנתון. (100%)
מדינת ישראל העלתה את מחירי הדלק, לכן יותר אנשים יעדיפו להשתמש בתחבורה הציבורית.
ד. על הנבחן לחבר את שלושת המשפטים הנתונים למשפט אחד באמצעות מילות קישור מתאימות. (100%)
גם אם משרדי הממשלה ישקיעו הרבה כסף בפיתוח תשתיות, זה לא יפתור את בעיית העומס, לכן הפתרון צריך להתמקד בתחומים אחרים.

פרק שלישי – תנ"ך או שירה (20 נקודות)

על הנבחן לבחור: שאלה 17 (תנ"ך) או שאלה 18 (שירה) או שאלה 19 (שירה).

חלק א – תנ"ך

שאלה 17

א. על הנבחן להשיב מדוע יוסף מסבך את בנימין במעשה גנבה, ומה יוסף בודק באמצעות מעשה זה. (100%)
יוסף מסבך את בנימין במעשה גנבה מפני שהוא רוצה לבדוק את תגובת אחיו, את אהבתם לבנימין ואת הנכונות שלהם להגן עליו.

מטרתו של יוסף במעשה זה היא לבדוק אם אחיו השתנו והתחרטו על מכירתו למצרים.

ב. (1) על הנבחן להשלים את המשפטים הנתונים על פי פסוקים י"ד–י"ז. (5×20%=100%)

השופט הוא יוסף; **הנאשם** הוא בנימין; **האשמה** היא גנבת גביע כסף; **הראיה** היא הגביע שנמצא באמתחת בנימין;

פסק הדין הוא השארת בנימין במצרים והפיכתו לעבד.

(2) על הנבחן להשיב אם לדעתו המשפט בפסוקים י"ד–י"ז הוא משפט צדק, ולנמק את התשובה. (100%)

דוגמה לתשובה:

לדעתי, המשפט המתואר בפסוקים הנתונים אינו משפט צדק: אין בו שום סממן לצדק, כי השופט מציג את הראיה בלי לדון בה ובלי לתת לנאשם זכות דיבור. אך גם איני חושב שיוסף מתיימר להציג בתואנה שזהו משפט צדק. לטעמי, זהו

משפט שנועד למטרה אחת והיא להביא את אביו של יוסף למצרים. באמצעות משפט זה יוסף מפעיל לחץ על אחיו.

ג. על הנבחן להשיב אם, לדעתו, מותר להשתמש בכל אמצעי להשיג מטרות בחיים, לנמק את תשובתו ולהביא לה דוגמאות. (100%)

לדעתי, כל אדם צריך קווים אדומים. אם אדם עושה כל מה שהוא רוצה כדי להשיג את מבוקשו הוא דורס את האנשים סביבו ואת מה שחשוב להם. זהו אדם חסר רגישות לזולת, שמהר מאוד נעשה אדם פוגעני. ממצב כזה קשה מאוד לחזור להיות אדם מתחשב. ההערכה כלפי אדם כזה היא נמוכה, ויהיו דברים רבים שהוא לא יצליח להשיג מפני שהוא לא יזכה לשיתוף פעולה מצד רבים. לעומת זאת אדם שמגדיר לעצמו קווים אדומים, ואינו מוכן לעבור אותם למען השגת מטרותיו האישיות, הוא אדם שאנשים מעריכים מאוד, וסביר להניח שהוא אף יוכל להשיג חלק ממטרותיו באמצעות שכנוע, מפני שהוא לא יזדקק לצעדים דורסניים כדי להשיג שיתוף פעולה.

חלק ב – שירה

על הנבחן לענות על אחת מן השאלות 18-19.

שאלה 18

יפה תיפה / רבי יהודה הלוי

א. על הנבחן להסביר את הקביעה שהשיר הוא שיר חתונה, ולהביא דוגמאות מן השיר לביסוס ההסבר. (100%)

השיר עוסק בכלה ביום חתונתה, והכלה מתוארת בו בהכנות לקראת החופה. המתבונן מתאר את יופייה של הכלה העולה על יפי תכשיטיה (סהרונים וענק), הוא מתאר את ריחה הטוב העולה על ריח ההדסים וכן את איפורה (עפעפיים ירוקים, לחיים אדמדמות). הכלה רוקדת בין חברותיה (האוחזות את ההדסים), עיניה אדומות מבכי (לפני הפרדה מהוריה ויציאתה מן הבית), ובסוף השיר – עם השקיעה (הזמן שרק אחריו אפשר, על פי ההלכה היהודית, לקיים חופה) ההינומה מורדת על פניה.

ב. על הנבחן להסביר את שורות 5–6 בשיר, ולכתוב מהו הקישוט הלשוני שבא לידי ביטוי בשורות אלה. (100%)

הקישוט שבא לידי ביטוי בשורות אלה הוא מטפורה. משמעות המילה "מאוריה" היא עיניים מאירות. ובשיר הן אדומות מבכי תחת עפעפיה המאופרים בירוק. משמעות המילה "ענניה" היא עפעפיה שמכסים על עיניה ומורידים את הגשם (הדמעות). המשורר מתאר זאת במילה "יפו" גם כי הכלה יפה וגם כי הבכי הוא מעשה ראוי ומקובל (מקובל שַׁבַּת צנועה בוכה לפני חתונתה).

ג. על הנבחן להסביר מה לדעתו צריכה להיות ההרגשה של כלה צעירה היוצאת לראשונה מבית הוריה. (100%)

יש לקבל כל תשובה שעוסקת בנושא זה.

שאלה 19

בעת חשק אדלג / יצחק אבן ח'לפון

- א.** על הנבחן להשיב מיהו הדובר־השר, מי הן הדמויות שהוא מציין בשיר, ומהו התפקיד של דמויות אלה בסיטואציה. וכן על הנבחן להסביר כיצד הוא מסיק זאת מן השיר. ($3 \times 33.3\% = 100\%$)
האני־השר הוא החושק, בחור צעיר שמעוניין בנערה.
הדמויות שהחושק מציין בשיר מלבדו הן אהובתו החשוקה (מכונה בשם "כבודה" – מכובדת), הוריה של החשוקה (אימה ואביה), אחיה ודודה. דודה יכול להיות כפשוטו – הדוד שלה, אך סביר יותר מן המצב המתואר שדודה הוא אהובה של הנערה החשוקה. אפשר להסיק זאת מן הפחד של החושק מן הסובבים את החשוקה: אימה, אביה ואחיה שומרים עליה ומאיימים על מי שקרב אליה כי היא תפוסה, היא שייכת לדודה.
- ב.** על הנבחן לבחור בשניים מן הקישוטים הנתונים, להסביר אותם, ולהדגים אותם מן השיר. ($2 \times 50\% = 100\%$)
שיבוץ: שימוש בשתי מילים או יותר מן המקרא בתוך שיר. במקור "בית והון נחלת אבות ומה' אישה משכלת" (משלי י"ט, י"ד). כאן שונה הניקוד ועימו המשמעות ל"אישה משכלת". עם זאת השיבוץ טוען את השיר במשמעותו במקור: האני־השר אבל על מות האהבה, אך ייתכן שהוא מתנחם בשידוך שנעשה מלמעלה, ולכן ה' ימציא לו את האישה הראויה לו.
רמיזה: כמו שיבוץ, אך לא חד־משמעי, שכן הרמיזה מסתמכת על מילה אחת טעונה. "עיני כבודה" מהדהדים את הפסוק "כל כבודה בת מלך פנימה" (תהלים מ"ה, י"ד). אכן בת המלך (נערה החשוקה) יושבת בביתה מוקפת במשפחתה, כפי שחז"ל (הן בתלמוד הן בימי הביניים) דרשו את הפסוק – לשבח האישה יושבת הבית. בשיר יש לכך משמעות טעונה: בחור שמגיע לביתה של בחורה צריך לדעת להגיע דרך ההורים ולא בעקיפין.
אקרוסטיכון: צירוף האותיות בראשי הטורים לכדי מילה או משפט. שכיח בשירי קודש, אך נדיר בשירי חול. כאן המילה הנוצרת היא "בואי", כמו מזמינה את החשוקה ה"לכודה" בקרב בני משפחתה ודודה־ארוסה למצוא שעת כושר ולבוא בה לאהובה האמיתי הוא האני־השר. אם מדובר בדודה־אהובה או אז מבטאת המילה "בואי" את תפילתו של האני־השר.
דימוי: יש בשיר שני דימויים. דימוי אחד – "אדלג כאיל". דימוי זה ממחיש את המהירות והשמחה שבהן החושק אץ לבית חשוקתו, וכן אייל – גזאל – כינוי לחשוק בשירת האהבה או כינוי לדוד האהוב בשיר השירים. דימוי זה ממחיש את רצונו של האני־השר לחוש נאהב על ידי החשוקה.
דימוי אחר הוא "כלב אשה משכלת יחידה". הדימוי הזה ממחיש את היגון העז שממלא את ליבו כשמתחוויר לו שאין סיכוי לאהבתו. כמו כן האנלוגיה שנוצרת (האני־השר הוא גבר, אך ליבו כמו לב אישה) לועגת לו במושגים של ימי הביניים, מגחיכה את התנהגותו ונותנת לשיר נופך של בדיחה.
פסיחה: קיטוע הרצף התחבירי בסוף הטור. בדרך כלל הפסיחה היא במעבר בין בתים, וכאן היא בין הדלת לסוגר: "אדלג / כאיל". הקיטוע נוצר מסיבה טכנית של משקל. קיטוע כזה נחשב פחות יפה מרעיון שלם נפרד בכל אחת מן הצלעות של הבית, אך מבחינת התוכן הקיטוע דווקא תורם לשיר, שכן הוא ממחיש את הדילוג של האייל בשל התעוררות החשק (האהבה והתאוה).
חרוז מבריח: חרוז שחוזר בכל הבתים בשיר. מסממני המקטועה והקציצה. בשיר זה הסימות "דה": כבודה, דודה, ידידה, יחידה.
- ג.** על הנבחן להשיב כיצד לדעתו הדובר־השר מרגיש בסוף השיר. (100%)
יש לקבל כל תשובה הגיונית ומנומקת.